

Vergadering Algemeen Bestuur Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant d.d. 21 november 2019

Punt : c

Vertrouwelijk : Nee

Onderwerp : Voortgang implementatie ROK Milieutoezicht

Kennisnemen van de voortgang implementatie ROK Milieutoezicht

Aanleiding

In haar vergadering van 22 november 2018 heeft het AB ODZOB het ROK Milieutoezicht onderschreven en besloten dat gemeenten de uitvoering van milieutoezicht en –handhaving op basis van drie keuzeopties met bijbehorende investeringen bij de ODZOB kunnen onderbrengen. De besluitvorming heeft inmiddels bij de gemeenten plaatsgevonden, waarmee de verdere uitwerking van het toezicht binnen de gekozen optie uitgewerkt kan worden.

Dit voorstel geeft dan ook inzicht in een aantal vervolgvragen die tijdens de besluitvorming door het AB zijn gesteld:

- Wat betekent het voor de organisatie ODZOB als gemeenten niet voor optie C kiezen?
- Geef inzicht in de verantwoordings-systematiek;
- Evalueer na 2 jaar de kengetallen.

Dit AB-voorstel ziet op de beantwoording van vraag 1 en vraag 2. Daarnaast wordt in deze nota inzicht gegeven in de aanpak / het toezichtprogramma 2020.

Kernboodschap

Het implementatieplan ROK wordt opgesteld om te komen tot het meer risicogericht uitvoeren van het toezicht volgens de 'ROK-systematiek' gericht op risico's, passend binnen de beschikbare budgetten.

Deze opzet is van toepassing voor de uitvoering van het toezicht vanaf 2020 en wordt in het implementatieplan per onderdeel inhoudelijk verder uitgewerkt. Daarbij is er tevens aandacht voor de financiële verdeling en wijze van verantwoording hierbij.

Toelichting

De besluitvorming heeft inmiddels bij de gemeenten plaatsgevonden, zie eerste bijlage, besluitvorming gemeenten. Het merendeel van de gemeenten heeft voor optie C gekozen, met uitzondering van de gemeenten Bergeijk, Eindhoven, Someren en Valkenswaard. Op basis van de besluitvorming van de gemeenten die niet voor de maximale optie hebben gekozen, heeft inmiddels afstemming plaatsgevonden met de gemeenten Valkenswaard en Someren over de invullingen van het besluit.

Uitgangspunt is dat zoveel als mogelijk de ROK-aanpak leidend is, binnen het budget dat de betreffende gemeente beschikbaar heeft gesteld. Voor Someren betekent het dat we aansluiten bij de ROK-systematiek waar mogelijk en aanvullend nog specifiek de werkwijze van Someren uitgevoerd zal worden volgens het gebiedsgericht toezicht. De gemeente Eindhoven heeft gekozen voor optie A: voor deze gemeente zullen we alleen basistaak-bedrijven/branches meenemen volgens de ROK-systematiek. De gemeente Bergeijk heeft gekozen voor optie B, waarbij we alleen de branches meenemen die onder deze optie vallen (bijvoorbeeld geen horeca). De gemeente Valkenswaard heeft gekozen voor een groeiemodel, waarbij we starten met de uitvoering conform optie A (alleen basistaak branches) en elk jaar meer taken uitvoeren tot optie C.

Uitwerking ROK aanpak

De werkwijze van het ROK is uitgewerkt volgens 3 onderdelen; klachten en meldingen, thematische aanpak van bestuurlijke prioriteiten en programmatisch toezicht (bijlage 2: huidige en beoogde werkwijze ROK). Onderstaand zijn deze onderdelen verder inhoudelijk toegelicht.

1.1 Klachten en meldingen

Als inwoners overlast ervaren, kan men een melding doen bij de Milieu Klachten Centrale. Deze milieuklachten gaan bijvoorbeeld over geluid, geur, bodem- of luchtverontreiniging. De omgevingsdienst controleert dan of het bedrijf zich aan de milieuregels houdt.

Wat gaan we doen?

De insteek is om meer gebruik te maken van de beschikbare informatie vanuit de Milieu Klachten Centrale en hiermee beter onderscheid te maken tussen incidentele klachten en de meer structurele aandachtbedrijven per gemeente. De inzet is dan ook gericht op het tijdig in beeld krijgen van lokale probleembedrijven, de situatie van het bedrijf op inrichtingsniveau, het formuleren van doelen hierbij en het gezamenlijk bepalen van vervolgacties.

Hoe gaan we dit doen?

Door middel van een periodieke informatieanalyse vanuit S@men, het klachten registratiesysteem van de Milieu Klachten Centrale, zal in beeld gebracht worden welke klachten en meldingen structureel zijn. Bij meerdere klachten en meldingen bij industriële inrichtingen zal nav de analyse of overdracht vanuit de consignatiedienst, een eerste diepgaande controle bij de inrichting plaatsvinden.

Deze uitkomsten worden in sessies met experts vanuit de ODZOB en gemeente met elkaar besproken. De aandachtbedrijven en/of gebieden worden na bespreking op de lijst van (lokaal) bestuurlijke prioriteiten opgenomen, met daarbij afspraken over een passende aanpak. Het is mogelijk dat er naast toezicht, in bepaalde situaties andere middelen ingezet moeten worden (denk bv. aan actualiseren vergunningen).

1.2 Themagericht toezicht (bestuurlijke prioriteiten)

Er is in het ROK Milieutoezicht aandacht voor de aanpak en invulling van bestuurlijke prioriteiten en bestuurlijke sensitiviteit. Deze bestuurlijke prioriteiten kunnen vanuit lokaal, regionaal dan wel provinciaal of via rijksniveau op de agenda komen.

Wat gaan we doen?

De afgelopen jaren is vanuit de samenwerking met andere (handhaving)partners en o.a. vanuit het provinciale toezichtprogramma ervaring opgedaan met een aantal themagerichte projecten. Daarnaast zijn door de bestuurders met het tot stand komen van het ROK al enkele bestuurlijke prioriteiten genoemd. Deze thema's zijn gebundeld en krijgen verder vorm volgens een projectmatige aanpak.

De thema's die voor 2020 binnen de regio verder uitgewerkt zullen worden, zijn:

- Regionale Interventie Teams (PIT)/ Actiedagen (bestaand);
- Aanpak risicorelevante bedrijven (bestaand);
- Mestfraude in samenwerking met NVWA;
- Toezicht binnen de aanpak Zeer Zorgwekkende Stoffen;
- Verdere aanpak legionella (vanuit ODNL);
- Uitvoering van energiemaatregelen binnen toezicht (bijvoorbeeld provinciale subsidie toezicht energiebesparing kantoorpanden);
- Opleveringscontroles vanuit ROK VV;
- Monitoren (lokale) aandachtbedrijven vanuit klachten en meldingen.

Hoe gaan we dit doen?

De inhoudelijke uitwerking van bovenstaande onderwerpen is in uitvoering en zal de komende tijd verder uitgevoerd worden. Van belang hierbij is dat niet alle projecten een even grote omvang of diepgang hebben of voor een deel aanhaken op lopende processen. Ook zal voor enkele thema's de verkenning in 2020 gestart worden, om de rol vanuit de ODZOB, samen met andere partners, te bepalen. Daarnaast zijn enkele thema's reeds in uitvoering binnen de ODZOB en deze passen nu binnen het kader van het ROK.

De inhoudelijke uitwerking van de projectplannen zal aan de klankbordgroep ROK met vertegenwoordigers van de gemeenten voorgelegd worden, om vervolgens aan het OGP beschikbaar te stellen.

1.3 Programmatisch en risicogericht toezicht

In de risicoanalyse die ten grondslag ligt aan het ROK is onderscheid gemaakt tussen activiteiten met een hoog, gemiddeld of laag risico. Het ROK stelt dat bij activiteiten met een hoog of gemiddeld risico, uniform en generiek programmatisch toezicht wordt uitgevoerd zo veel mogelijk afgestemd op risico's, naleefgedrag en naleefmotieven binnen een bepaalde doelgroep.

Wat gaan we doen?

Om risicogericht en informatiegestuurd toezicht te houden is het van belang om vanuit het programmatisch toezicht steeds meer aandacht te hebben voor de activiteiten die gerelateerd zijn aan een specifieke groep inrichtingen. Dit doen we door een branchegerichte aanpak vorm te geven.

Om beter te kunnen plannen en de werklast beter over het jaar te kunnen verdelen is gekeken naar de mogelijkheden van een meerjarige brancheplanning voor de uitvoering van het toezicht. In het ROK wordt een meerjarig branche toezichtprogramma opgesteld met aandacht voor:

- o Naleefgedrag in beeld krijgen en verbeteren;
- o Diepgaand onderzoek met metingen en aanpak van de keten;
- o De branche in beeld houden (steekproef/ administratief bij laag risico).

Hoe gaan we dit doen?

De ene branche is de andere niet. Er zijn branches met heel veel bedrijven en branches met relatief weinig bedrijven in de regio. Daarnaast zijn er vrij homogene branches (bijvoorbeeld de garagebedrijven) en heel heterogene branches (bijvoorbeeld de metaalektro en de bouwnijverheid en installatietechniek). Daar wordt in de planning rekening mee gehouden door te werken met een meerjarig brancheplanning met verschillende doorlooptijden.

Voor de inhoudelijk uitwerking is een format brancheaanpak (informatiedocument) met het jaarlijkse uitvoeringsplan ontwikkeld. De komende tijd zal dit format ingevuld worden voor bovenstaande branches, waardoor we een beter beeld hebben van de branche en de risico's, voordat we toezicht uit gaan voeren. Voor de uitvoering van de branches wordt dan ook gebruik gemaakt van de uitvoering volgens de BIG-8. Daarbij is er aandacht voor de jaarlijkse cyclus van planning, uitvoering, en verslaglegging waarbinnen sneller geschakeld en aangepast kan worden. Onderdeel van deze uitvoeringscyclus is namelijk ook het opstellen van het jaarlijkse uitvoeringsplan (operationele cyclus).

De branches die voor 2020 voorbereid en/ of uitgevoerd worden, zijn in eerste instantie de branches met een hoog risico, namelijk:

- Afval(water) beheer/ ketenaanpak afvalbranche;
- Levensmiddelenindustrie;
- Horecabedrijven;
- Energie- en waterbedrijven;
- Rubber en kunststofbedrijven;
- Transport en distributiebedrijven;
- Mengvoederindustrie;
- Veehouderij (vanaf 2021 obv evaluatie ITV).

Het voorstel van deze branches is afgestemd met de klankbordgroep ROK bestaande uit een vertegenwoordiging van de gemeenten. Vervolgens wordt vanuit een expertsessie met de toezichthouders van de ODZOB een voorstel in de meerjarige brancheplanning (voor 6 jaar) gemaakt. De inhoudelijk uitwerking van de branchepannen met uitvoeringsplan, zal aan de klankbordgroep ROK met vertegenwoordigers van de gemeenten voorgelegd worden, om vervolgens aan het OGP beschikbaar te stellen.

Voor gemeenten die niet voor optie C hebben gekozen, zal een keuze gemaakt worden in de bovenstaande branches, waarbij bijvoorbeeld de branche horecabedrijven een verzoektaak is en niet voor alle gemeenten in uitvoering zal gaan.

2 Financiële verantwoording

Voor de vaststelling van het ROK Milieutoezicht is een financiële doorrekening gemaakt op basis van de inrichtingsbestanden om het budget per gemeente vast te stellen. Het vastgestelde bedrag per gemeente is een berekening van het noodzakelijke budget.

Naast de berekening van het aantal inrichtingen met een bezoekfrequentie en normuren, is rekening gehouden met het uitvoeren van hercontroles en repressieve handhaving. Voor de uitvoering van het ROK zal dan ook per gemeente 15% van het vastgestelde budget gelabeld worden voor hercontroles en 20% voor de inzet van repressieve handhaving.

Voor de inzet van de overige middelen is een verdeling gemaakt tussen de 3 verschillende onderdelen; klachten en meldingen, themagericht toezicht en programmatisch toezicht. De meeste gemeenten zullen fasegewijs (25% per jaar) vanaf 2020 in een periode van 4 jaar naar het vastgestelde bedrag groeien. De komende jaren zal er hierdoor een ontwikkeling plaatsvinden, waarmee we groeien naar de uitvoering van het toezicht volgens het ROK en de verdeling van de percentages tussen de verschillende onderdelen kan schuiven.

2.1 Verantwoording en rapportage

Bij de verantwoording van de budgetten zal een tweedeling aangehouden worden. Namelijk het voorbereiden en uitvoeren van regionale projecten, met een verdeelsleutel toegerekend naar de individuele deelnemers (volgens de jaarlijks beschikbare ROK-budgetten). En het andere deel van het budget voor controles op inrichtingsniveau binnen de gemeente. De financiële en inhoudelijke verantwoording zal dan ook een combinatie zijn van regionale rapportages en een meer gedetailleerde verantwoording per gemeente.

Voor elke gemeente wordt een toezichtprogramma opgesteld dat past binnen het financiële kader van die betreffende gemeente. De verschillen in de beschikbare budgetten per gemeenten, betekenen dan ook iets voor de aantallen inrichtingen die binnen de gemeente kunnen worden bezocht.

Zoals eerder aangegeven is het inrichtingenbestand het uitgangspunt voor de financiële doorrekening per gemeenten. Binnen de aanpak in het project 'Beheer inrichtingenbestand' is het verbeteren van het inrichtingenbestand, gegevensuitwisseling binnen de keten en actueel houden van het inrichtingenbestand als speerpunt benoemd. In de evaluatie van het ROK na 2 jaar zal dit dan ook meegenomen worden.

Vervolg / Communicatie

Tijdens een klankbordbijeenkomst met een vertegenwoordiging van de gemeenten en het OGP is een mondelinge toelichting op het implementatieplan gegeven en ingestemd met de verdere uitwerking van voorgestelde aanpak met thema's en branches. Deze aanpak zal tijdens de toezichtbijeenkomst op 7 november 2019 verder besproken worden ter voorbereiding op de uitvraag voor de toezichtprogramma's 2020 per gemeente.

In het voorjaar van 2020 zal het AB nader geïnformeerd worden over uitvoering van het ROK Milieutoezicht bij de ODZOB en de eerste ervaringen.

Bijlagen

- Overzicht stand van zaken besluitvorming bij gemeenten (in AB-voorstel)
- Schema beoogde werkwijze ROK Milieutoezicht (in AB-voorstel)

Bijlage 1: Overzicht stand van zaken besluitvorming bij gemeenten d.d. 21 augustus 2019

Gemeente	Standpunt AB 22 november 2018 (beoogde optie)	Definitieve datum collegebesluit	ROK-optie (definitief)	Opmerking
Asten	Tegen (C)	29 januari 2019	Pilot optie C	Stemt in voor 2 jaar (evaluatie ROK)
Bergeijk	Voor (A) inmiddels (B)	2 april 2019	B	
Best	Voor (C)	18 december 2018	C	
Bladel	Voor (C)	9 april 2019	C	Financiële besluitvorming in begroting 2020 najaar
Cranendonck	Voor (C)	3 september 2019	C	
Deurne	Voor (C)	23 april 2019	C	
Eersel	Voor (C)	30 april 2019	C	Financiële besluitvorming in begroting 2020 najaar
Eindhoven	Voor (A)	8 januari 2019	A	
Geldrop-Mierlo	Voor (C)	12 maart 2019	C	
Gemert-Bakel	Voor (C)	4 juli 2019	C	
Heeze-Leende	Voor (C)	26 februari 2019	C	
Helmond	Voor (C)	december 2018	C	
Laarbeek	Voor (A)	11 december 2018, raadsbesluit 31 januari	C	
Nuenen c.a.	Voor (C)	9 april 2019	C	
Oirschot	Voor (C)	30 april 2019	C	Financiële besluitvorming in begroting 2020 najaar
Reusel-De Mierden	Voor (C)	28 mei 2019	C	Financiële besluitvorming in begroting 2020 najaar
Someren	Tegen			Opstellen ingroeimodel, besluit september 2019
Son en Breugel	Voor (C)	7 mei 2019	C	
Valkenswaard	Voor (C)	14 mei 2019	2020: A 2021: B 2022 e.v: C	
Veldhoven	Voor (C)	29 januari 2019	C	
Waalre	Voor (C)	5 maart 2019	C	

Bijlage 2: Schema beoogde werkwijze ROK Milieutoezicht

Toezicht & Handhaving	Huidige werkwijze	Beoogde werkwijze ROK
Reactief	10 % Klachten en meldingen Ad hoc afhandelen nasleep van klachten en meldingen	20 % T&H n.a.v. signalen, klachten en meldingen Specialistische afhandeling nasleep klachten, meldingen, ongewone voorvallen Inspelen op signalen (landelijk, regionaal, lokaal) Gedegen analyse van klachtenpatronen In beeld brengen probleembedrijven en probleemgebieden Focus op leefomgeving (voorlichting, dialoog) Informatie-uitwisseling handhavingspartners
Proactief	10 % Aanpak bestuurlijke prioriteiten Extra aspecten in ITV zoals asbest, leegstand Afhandelen van probleemlocaties (extra opdracht wat niet is begroot en wat ten koste gaat van programmatisch toezicht!)	50 % Projectmatige/thematische aanpak bestuurlijke prioriteiten Emissiereductie Mestfraude Samenwerking handhavingspartners (NVWA, politie, OM, PIT) Mestverwerking Gezondheid Illegaliteit / ondermijning / bestuurlijke opsporing Problematiek luchtwassers Verscherpt toezicht (en handhaving) probleemlocaties
Preventief	80 % Uitvoering programmatisch toezicht (taakgericht) Afwerken van controlelijsten aangeleverd door deelnemers Elke 3 jaar alle agrarische bedrijven bezoeken Cross Compliance Structureel toezicht ook bij bedrijven met goed naleefgedrag IPPC Wet Natuurbescherming (PNB)	30 % Uitvoering programmatisch toezicht (risicogericht) Informatie- en risicogericht (output ITV, analyse klachten meldingen etc.) Beduidend minder toezicht bij bedrijven met goed naleefgedrag Cross compliance Lege vergunningen 3 jaar realisatie IPPC Wet Natuurbescherming (PNB)